Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı
İngiliz Dilbilimi Tezli Yüksek Lisans Programı Ders İçerikleri

Bilimsel Araştırma ve Etik

Bu ders, dilbilimsel araştırmalarda temel metodolojik konulara bir giriş sunar. Dersin temel amacı, öğrencilere dilbilim alanında kullanılan yöntemlerin çeşitliliğini kavratmaktır. Ders, dilbiliminin farklı alt disiplinlerden metodolojik yaklaşımları ele alırken, öğrencilere en az bir özgül araştırma yönteminde uzmanlaşma fırsatı da sunar. Ayrıca ders, öğrencilerin araştırma soruları geliştirme becerilerini güçlendirmeyi ve farklı araştırma yöntemlerinin uygulanabilirliğini ve uygunluğunu eleştirel biçimde değerlendirmelerini sağlamayı amaçlar; böylece bireysel yüksek lisans projelerinin geliştirilmesi için sağlam bir temel oluşturur. Ders kapsamında tümevarımsal ve tümdengelimsel yaklaşımlar, nitel ve nicel veri türleri, araştırma etiği ve kaynak eleştirisi gibi konular ele alınır. Bunun yanı sıra, öğrencilere derlem (derlem) analizi, söylem analizi ile dilsel özelliklerin işlevsel ve edimsel (pragmatik) çözümlemesi gibi geniş bir metodolojik yaklaşım yelpazesi tanıtılır.

Dilbilimde Kaynak İncelemeleri

Bu ders, İngiliz Dilbilimi çerçevesinde bilimsel literatürün sistematik bir yaklaşımla taranması, analiz edilmesi ve sentezlenmesi süreçlerini kapsar. Öğrenci, lisansüstü tez sürecinde ihtiyaç duyacağı kuramsal altyapıyı oluşturur ve tezinin literatür taraması bölümü için profesyonel bir metodoloji geliştirir. Dersin ilk yarısında; Anlambilim, Edimbilim, Uygulamalı Dilbilim, Söylem Analizi, Toplumdilbilim ve Derlembilim gibi dilbilimin temel alt dalları, hem teorik literatür hem de metodolojik yaklaşımlar açısından derinlemesine incelenir. Dersin ikinci yarısı ise tamamen bir Sistematik Derleme (Systematic Review) makalesi üretmeye odaklanır. Öğrenciler; araştırma sorusu tasarlama, WoS ve Scopus gibi prestijli veritabanlarında ileri düzey tarama stratejileri geliştirme, veri sınırlama ve bulguları kuramsal bir çerçevede sentezleme becerilerini kazanırlar. Dönem sonunda her öğrenci, dilbilim alanındaki belirli bir boşluğu doldurmaya yönelik, yayınlanabilir nitelikte bir derleme makalesi taslağı oluşturmuş olur.

Dilbilimin Temel Kavram Ve İlkeleri

Bu dersin temel amacı, öğrencilere İngiliz dilini hem biçimsel bir sistem hem de dinamik bir sosyal uygulama olarak anlamaları için güçlü bir teorik ve analitik çerçeve sunmaktır. Ses

mekaniği ve sözcük oluşumundan, söz dizimi ve anlamın karmaşıklığına kadar dilbilimin temel "mikro" düzeylerini inceleyerek; öğrenciler, ileri düzey araştırmalar için gerekli olan teknik hassasiyeti geliştireceklerdir.

Ruhdilbilim

Bu ders, insan dilinin bilişsel, biyolojik ve gelişimsel temellerine yönelik kapsamlı bir inceleme sunmaktadır. Ders, psikodilbilimdeki temel teorik tartışmaları, özellikle doğuştan gelen dilsel yapılar ile kullanım temelli öğrenme arasındaki etkileşimi inceleyerek başlar. Öğrenciler, kelimelerin zihinsel sözlükte nasıl depolandığını, geri çağrıldığını ve anlamsal ağlar içinde nasıl organize edildiğini araştırarak "İçsel Sözlük"ün psikolojik mekanizmalarını analiz ederler. Müfredat daha sonra gerçek zamanlı işlemleme süreçlerine odaklanarak, cümle çözümleme ve tutarlı bir söylem oluşturma aşamalarında yer alan karmaşık zihinsel adımları ayrıntılandırır. Dersin önemli bir bölümü dil edinimine ayrılmış olup, ana dili gelişiminin dönüm noktalarıyla birlikte ikinci ve üçüncü dil öğreniminin bilişsel nüanslarını kapsar. Son olarak ders, bu süreçleri biyolojik bağlamına oturtarak dilin nöroanatomisini ve iletişim becerilerimizin evrimsel kökenlerini ele alır.

Söylem çözümlemesi

Bu ders, dilbilimsel yapı ile gücün ve kimliğin sosyal işlevleri arasındaki boşluğu doldurmaktadır. Ders; siyasi ideolojileri ve retoriği yapı söküme uğratmak için Eleştirel Söylem Analizi'ne geçmeden önce, bağlaşıklık ve edimbilim gibi temel mekanizmalarla başlar. Dersin ana odak noktalarından biri, kimliklerin konuşma yoluyla edimsel olarak nasıl inşa edildiğini ve müzakere edildiğini inceleyen Toplumsal Cinsiyet Söylemi'dir. Öğrenciler ayrıca profesyonel ortamlardaki Kurumsal Konuşma'nın dilbilimsel kısıtlamalarını ve Dijital Söylem'in çok modlu (multimodal) karmaşıklıklarını araştırırlar.

Göstergebilim

Bu dersin amacı, öğrencilerin gösterge, anlam ve temsil süreçlerini dilbilimsel, kültürel ve toplumsal bağlamlarda derinlemesine kavramalarını sağlamaktır. Ders kapsamında klasik göstergebilim kuramları (Saussure, Peirce, Barthes vb.) karşılaştırmalı ve bütüncül bir perspektifle ele alınmakta; anlamın nasıl üretildiği, dolaşıma girdiği ve ideolojik olarak nasıl yapılandırıldığı analiz edilmektedir. Ayrıca ders, öğrencilerin sözel ve sözel olmayan göstergeleri çözümleyebilme, kültürel kodları yorumlayabilme ve medya metinlerinde anlam üretim süreçlerini eleştirel bir bakış açısıyla inceleyebilme becerilerini geliştirmeyi hedefler.

Bunun yanı sıra, öğrencilerin edindikleri kuramsal bilgiyi multimodal analiz yaklaşımlarıyla birleştirerek akademik düzeyde bağımsız analizler üretebilmeleri amaçlanmaktadır.

Anlam bilim

Bu ders, anlam kavramına ilişkin temel yaklaşımları inceleyerek başlar ve kelimelerin kalıcı anlamı ile gerçek dünyadaki karşılığı arasındaki ayrımı ele alır. Ardından, sözcüksel ilişkiler ve mecazi dilin soyut düşünceyi nasıl sistematik bir şekilde yapılandırdığı yoluyla zihinsel sözlüğün mimarisini inceler. Önemli bir bölüm, öğrencilerin fiillerin anlamsal rolleri nasıl atadığını ve cümle argümanlarını nasıl yönettiğini analiz ettiği yüklem-argüman yapısına ayrılmıştır. Ders programı ayrıca, özellikle görünüş, kip ve olgusal ön varsayımlara odaklanarak, dilin zamansal ve mantıksal boyutlarını da araştırır. Öğrenciler, bilişsel anlambilimin somutlaştırılmış, deneyime dayalı çerçevelerinin yanı sıra biçimsel anlambilimin titiz mantıksal modellemesiyle tanıştırılır. Son olarak, program, özellikle morfolojik türetme ve anlambilim ile pragmatik arasındaki sınır açısından, anlam ile diğer dilsel katmanlar arasındaki arayüzleri değerlendirir.

Dilbilimde Güncel Yönelimler

Bu ders, dilbilimdeki güncel yönelimleri ve yeni araştırma alanlarını kapsamaktadır. Ders kapsamında bilişsel dilbilim, pragmatik ve söylem analizi, çok kipli analiz, corpus dilbilimi ve dijital dil çalışmaları ele alınmaktadır. Ayrıca dilin medya, teknoloji ve toplumsal bağlamlardaki kullanımı incelenmekte ve disiplinlerarası yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirmeler yapılmaktadır. Ders süresince öğrenciler gerçek veri setleri, medya metinleri ve dijital içerikler üzerinden analizler yaparak çağdaş dilbilim yöntemlerini uygulama fırsatı bulmaktadır. Ders, kuramsal bilgi ile uygulamayı birleştirerek öğrencilerin analitik düşünme, eleştirel değerlendirme ve akademik araştırma becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Dilbilim Tarihi

Bu ders, dilbilimin tarihsel gelişimini Antik Çağ'dan günümüze kadar başlıca kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde ele almaktadır. Ders kapsamında Antik Yunan'da dil üzerine geliştirilen felsefi tartışmalar (Platon, Aristoteles ve Stoacılar), Orta Çağ'da dil–mantık ilişkisi ve evrensel dil anlayışı (Aquinas ve Modistae), Rönesans döneminde dil çalışmalarındaki dönüşüm ve 18.–19. yüzyılda karşılaştırmalı dilbilimin doğuşu (William Jones ve Neogrammarians) incelenir. Dersin devamında modern dilbilimin temelleri ele alınmakta; Ferdinand de Saussure'ün yapısalcı yaklaşımı, Amerikan yapısalcılığı (Bloomfield) ve

üretimsel dilbilim (Chomsky) kuramsal karşılaştırmalar çerçevesinde analiz edilmektedir. Bunun yanı sıra çağdaş dilbilim yaklaşımları kapsamında işlevsel dilbilim (Halliday), pragmatik ve söylem analizi (Austin, Searle, Grice), bilişsel dilbilim (Lakoff, Langacker) ve sosyodilbilim (Labov) ele alınarak dilin kullanım, bağlam, zihin ve toplumla ilişkisi incelenir.

Karşılaştırmalı Dilbilim

Bu ders, karşılaştırmalı dilbilimin temel kavramlarını ve yöntemlerini uygulama odaklı bir yaklaşımla ele almaktadır. Ders kapsamında İngilizce, Türkçe ve isteğe bağlı olarak Almanca dilleri arasında yapısal (söz dizimi, morfoloji), anlamsal (zaman-görünüş, kiplik) ve kullanımsal (pragmatik, söylem) farklılıklar karşılaştırmalı olarak incelenir. Ders süresince öğrenciler, gerçek dil verileri üzerinden analizler yaparak diller arası benzerlik ve farklılıkları belirlemekte ve dil değişiminin sistematik doğasını incelemektedir. Ayrıca karşılaştırmalı yöntem, tipolojik yaklaşımlar, dil evrenselleri ve yeniden yapılandırma teknikleri ele alınmaktadır.

Dersin ilerleyen aşamalarında dil teması, ödünçleme, çeviri ve eşdeğerlik sorunları değerlendirilerek karşılaştırmalı dilbilimin uygulamalı boyutu ön plana çıkarılmaktadır. Ders, kuramsal bilgiyi veri analizi ile birleştirerek öğrencilerin analitik düşünme, karşılaştırmalı çözümleme ve akademik araştırma becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Cinsiyet Çalışmaları

Bu ders, toplumsal cinsiyet kavramının dil, söylem ve kültür ile olan karmaşık ilişkisini İngiliz Dilbilimi çerçevesinde incelemektedir. Öğrenciler; dilin toplumsal cinsiyet kimliklerini nasıl inşa ettiğini, yansıttığını ve pekiştirdiğini eleştirel bir bakış açısıyla analiz ederler. Ders kapsamında Toplumsal Cinsiyet Dilbilimi (Gender Linguistics), Eleştirel Söylem Analizi ve Feminist Dilbilim teorileri ışığında yazılı ve sözlü metinler incelenir. Ayrıca güç ilişkileri, ataerki, kesişimsellik (intersectionality) ve dilsel önyargılar gibi temel temalar akademik araştırmalar üzerinden tartışılır. Dersin amacı, öğrencilere dilsel yapılardaki cinsiyet odaklı dinamikleri çözümleme becerisi kazandırmak ve lisansüstü düzeyde özgün araştırmalar yapmalarına olanak sağlamaktır. Bu dersi tamamlayan öğrenciler, dil ve toplumsal cinsiyet kesişiminde nitel ve nicel söylem analizi yöntemlerini yetkinlikle uygulama yetisi elde ederler.

Dil ve Kültür

Bu ders, dil ve kültür arasındaki dinamik karşılıklı ilişkiyi İngilizce dilbilim perspektifinden inceler. Eleştirel söylem analizi ve kültürel teoriden yararlanarak, dilin kimlik inşası, ideolojik üretim ve güç ilişkilerindeki rolünü eleştirel bir şekilde inceler. Ders, disiplinlerarası yaklaşımlar aracılığıyla öğrencilerin analitik ve araştırma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Ekolinguistik (Çevre Dilbilim)

Bu ders, dil, ekoloji ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi araştırarak, söylem analizi ve çevresel anlatılara odaklanmaktadır. Eleştirel çevre dilbilim analiz yoluyla, öğrenciler çevresel anlatıları, türcü dili ve yerli kültürlerin dilsel çeşitliliğini inceler, çevreye zararlı söylemleri sorgulamak ve yaşamı onurlandıran iletişimi teşvik etmek için gereken teorik ve analitik çerçeveleri geliştirirler.

Sosyodilbilim

Ders, dil ve toplum arasındaki ilişkileri varyasyon, kimlik ve güç odaklanarak keşfetmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, alanın temel çerçevelerini, varyasyonist sosyodilbilim, konuşma eylemleri, nezaket teorileri, dil tutumları, iki dillilik ve kod değiştirme gibi konuları, dil politikası ve planlamasının sosyal dinamikleriyle birlikte araştırmayı amaçlamaktadır.

Sözdizimi

Bu ders, Üretici Sözdizimi (Generative Syntax) yaklaşımının temel ilke ve mekanizmalarını bilimsel ve bilişsel bir çerçevede sunarak, öğrencilere evrensel dilbilgisi modeli bağlamında tümce yapılarını ve dildeki hiyerarşik ilişkileri çözümleme becerisi kazandırmayı merkeze alır. Ders programı sırasıyla; sözcük türleri, bileşenlik (constituency), yapısal ilişkiler ve ağaç hiyerarşisi gibi temel sentaktik kavramların incelenmesiyle başlar. Ardından X-Çizgi (X-bar), Bağlama (Binding) ve Teta (Theta) kuramları detaylandırılarak tümcelerin temel yapısı modellenir. Dönemin ilerleyen aşamalarında Baş, Belirleyici Öbeği (DP) ve Wh- Taşıması (Movement) gibi sözdizimsel hareket operasyonları ile yerellik kısıtları ele alınır. Program; yükseltme (raising), kontrol (control) yapıları, boş kategoriler ve diller arası yapısal varyasyonların (çokbireşimlilik, yapısal olmazlık) derinlemesine analiziyle son bulur. Tüm bu kuramsal ve pratik süreç, öğrencilerin sözdizimi alanında bağımsız akademik araştırmalar yürütebilme yetkinliğine ulaşmasını sağlayacak bir bütünlük içinde tasarlanmıştır.

Derlem Dilbilim

Bu ders, lisansüstü öğrencilerine derlem dilbiliminin (corpus linguistics) temel kavramlarını, metodolojik yaklaşımlarını ve ileri düzey uygulamalı analiz tekniklerini aktararak, bu metodolojiyi kendi akademik çalışmalarında kullanabilecekleri teknik becerilerle donatmayı hedefler. Ders programının ilk dört haftası; derlem tasarımı, temsiliyet, dengelilik ve kuramsal çerçeveler (derlem temelli ve derlem güdümlü yaklaşımlar) gibi teorik konulara ayrılmıştır. Bu kuramsal altyapının ardından uygulamalı aşamaya geçilerek öğrencilere; API ve web kazıma (scraping) gibi güncel yöntemlerle özgün veri toplama; AntConc, LancsBox ve UAM CorpusTool gibi ücretsiz araçlarla veri temizleme, etiketleme (POS tagging) ve işleme süreçleri öğretilir. Analitik boyutta ise sözcük öbekleri (lexical bundles), pragmatik işaretleyiciler, söylem ve üst-söylem (metadiscourse) analizleri, yapısal/işlevsel örüntüler ve çok-modlu (multimodal) derlem çalışmaları gibi geniş bir yelpazede incelemeler yürütülür. Dersin nihai amacı, öğrencilerin edindikleri bu kuramsal ve teknik becerileri birleştirerek, bizzat topladıkları veriler üzerinden akademik standartlara uygun, somut bir araştırma ürünü ortaya koymalarını sağlamaktır.

Edimbilim

Bu ders, edimbilimin (pragmatics) temel kuramsal çerçevelerini derlem (corpus) odaklı araştırma yöntemleriyle bütünleştirerek, öğrencilere doğal dil verilerini bağlam içinde eleştirel ve ampirik bir gözle inceleme becerisi kazandırmayı hedefler. Program kapsamında öncelikle anlam, bağlam, deiksis, sözeylem kuramı, işbirliği ilkesi, sezdirim, bağıntı kuramı ve nezaket kuramı gibi klasik edimbilim konuları ele alınır. İlerleyen aşamalarda ise edimbilimsel ve söylemsel belirteçlerin analizi, kültürlerarası edimbilim, ikinci dil ediniminde edimbilimsel gelişim ve çok-modlu kurumsal söylem gibi ileri düzey temalara odaklanılır. Süreç boyunca öğrenciler, nitel analiz yaklaşımlarını AntConc gibi temel derlem araçlarıyla harmanlayarak spontane ve büyük veri setleri üzerinde uygulamalı edimbilimsel incelemeler gerçekleştirirler. Dersin nihai amacı, öğrencilerin edindikleri bu kuramsal ve teknik altyapıyı kullanarak kendi tasarladıkları bağımsız mikro-analiz projelerini üretebilmelerini sağlamaktır.

Sesbilimi

Bu ders, öğrencilere dilin ses sistemlerinin betimlenmesi ve çözümlenmesi için gerekli olan kuramsal ve ampirik altyapıyı kazandırarak, İngilizce ve Türkçenin sesbilgisel ve sesbilimsel özelliklerini modern dilbilim kuramları çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemeyi merkeze alır. Program kapsamında öncelikle sesbilgisi ve sesbilim alanlarındaki temel

kavramlar ile Üretken Sesbilim ve En İyilik Kuramı gibi modern kuramsal yaklaşımlar ele alınır. Bu doğrultuda; eklemlemeli ve akustik sesbilgisi, ayırt edici özellikler, hece yapısı ve parçalarüstü birimler (vurgu, ritim, ezgi) incelenir. İlerleyen aşamalarda kuramsal bilgiler pratiğe dökülerek, Praat gibi akustik analiz yazılımları aracılığıyla doğal sözlü derlemler (örneğin akademik sunumlar) üzerinde uygulamalı analizler gerçekleştirilir. Özellikle içerik ve işlev sözcüklerinin telaffuz farklılıkları ile bürün-edimbilim (prosody-pragmatics) arayüzü bağlamında söylem ve edimsel belirteçlerin incelenmesi sürecin ana odak noktalarını oluşturur. Dersin nihai amacı, öğrencilerin edindikleri bu kuramsal ve analitik becerilerle doğal konuşma verilerine dayalı bağımsız ve özgün araştırmalar yürütebilmelerini sağlamaktır.

Tarihsel Dilbilim

Bu ders, dillerin zaman içindeki değişimini yöneten temel mekanizmaları ve bu değişimlerin artzamanlı (diachronic) analiz yöntemlerini tanıtarak, İngilizce özelinde sesbilimsel, biçimbilimsel, sözdizimsel ve anlambilimsel dönüşümlerin kuramsal temellerini öğretmeyi hedefler. Ders programı kapsamında öncelikle dil değişiminin doğası, Hint-Avrupa dil ailesi ve İngilizcenin kökenleri, ses yasaları (Grimm, Verner), gramerleşme süreçleri ve anlambilimsel kaymalar gibi temel konular ele alınır. Klasik tarihsel dilbilim kuramlarının yanı sıra, dersin odak noktalarından birini modern "tarihsel derlem dilbilimi" ve "tarihsel edimbilim" yaklaşımları oluşturur. Bu bağlamda, tarihsel derlemler (COHA, EEBO vb.) üzerinden diyakronik veri sorgulama yöntemleri ile dilsel nezaket ve hitap biçimlerinin tarihsel evrimi incelenir. Süreç boyunca öğrenciler, Eski ve Orta İngilizce metinlerinden elde ettikleri verileri modern İngilizce ile karşılaştırarak ampirik bir araştırma projesi yürütürler. Dersin nihai amacı, öğrencilerin bu kuramsal ve pratik altyapı ile tarihsel veri setleri üzerinde bağımsız araştırmalar yapabilme ve dilin evrimini bilimsel bir çerçevede raporlama becerilerini geliştirmektir.

Uygulamalı Dilbilim

Bu ders, uygulamalı dilbilimin temel çalışma alanlarını, özellikle "ikinci dil edinimi (SLA)" ve "dil öğretimi/öğrenimi" arasındaki güçlü bağa odaklanarak tanıtmayı ve dilbilimsel teorilerin sınıf içi pedagojik uygulamalara nasıl yansıdığını eleştirel bir gözle incelemeyi hedefler. Ders programı kapsamında öncelikle birinci ve ikinci dil edinimi kuramları (davranışçılık, doğuştancılık, bilişsel ve sosyokültürel yaklaşımlar), ara dil (interlanguage) gelişimi ile yaş, motivasyon ve kaygı gibi öğrenici değişkenleri ele alınır. İlerleyen

aşamalarda; geleneksel dil öğretim yaklaşımları, derlem güdümlü (corpus-driven) materyal tasarımı, dillerarası geçiş (translanguaging), dil ölçme ve değerlendirme ilkeleri, teknoloji destekli dil öğrenimi (CALL) ve yapay zekanın (AI) dil eğitimindeki güncel rolü gibi modern temalar incelenir. Öğrencilerin kuramsal bilgileri salt ezberlemesinin ötesinde; gerçek öğrenici verileri üzerinde hata analizi (error analysis) yapmaları ve derlem gibi analitik araçları materyal geliştirmede uygulamalı olarak kullanmaları beklenir. Dersin nihai amacı, öğrencilerin edindikleri araştırma yöntemleriyle bu kuramsal tartışmaları pratik veri analizi projelerine dönüştürmeleri ve dönem sonunda uygulamalı dilbilim alanında bağımsız, ampirik bir araştırma projesi ortaya koymalarını sağlamaktır.